

MILJØ-
RAPPORT
2008

Vi henter ikke søppel, vi samler råstoff

Mange tror Trondheim Renholdsverk AS, som i tillegg til morselskapet omfatter Renholdsverket AS og Retura TRV AS, først og fremst samler inn søppel. Det er en misforståelse. Den som samler, bevarer. Vi gjenvinner.

Vår oppgave er todelt:

På den ene side gjør vi det enkelt for byens befolkning og næringsliv å opptre miljøvennlig ved å gjøre det lett å bli kvitt avfall på riktig vis. På den annen side tar vi vare på ressursene ved å sende avfall til gjenvinning, slik at det blir råstoff til nye produkter.

Trondheim Renholdsverk har som mål å være en ledende miljøbedrift. Vi bidrar positivt til utviklingen av miljø og klima på en rekke områder ved å:

- Aktivt hindre klimautslipp og annen forurensning
- Ta hånd om byens avfall
- Ta vare på verdifulle ressurser for samfunnet
- Bidra til å skape en ren og ryddig by

Vi har oppnådd mye og kan gjøre mer. Denne miljørapporten viser hva vi har gjort i 2008 og gir føringer for arbeidet i de neste årene.

En komplett versjon av miljørapporten kan du få ved å ta kontakt med Trondheim Renholdsverk. For nærmere detaljer om økonomi og arbeidsmiljø, henvises til virksomhetenes årsrapport for 2008. Både den og Miljørapporten finnes på www.trv.no

Trondheim, april 2009

Ole Petter Krabberød
Administrerende direktør

Sammendrag med hovedkonklusjoner

I 2008 sparte vi miljøet for nær 90.000 tonn CO₂-utslipp

Ved å samle inn totalt 151.177 tonn avfall i 2008, sparte vi miljøet for nær 90.000 tonn CO₂-utslipp. Gjenvinning bidrar til å redusere behovet for produksjon med "ferske råvarer", noe som krever et langt høyere energiforbruk med mer forurensning og klimautslipp enn når råvarene gjenvinnes.

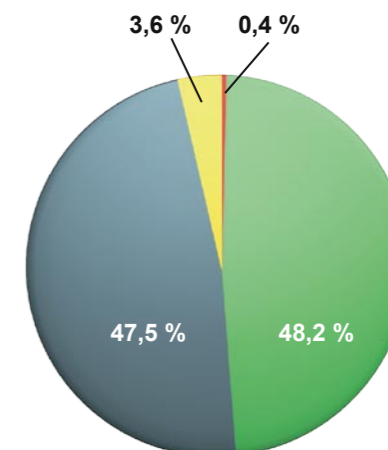
Vårt klimaregnskap:

Klimanytten fratrukket utslipp fra egen drift

Gjenbruk, materialgjenvinning og energigjenvinning er vårt bidrag til å redusere CO₂-utslippene. Avfall som deponeres, transport, strømforsbruk og reiser øker vårt bidrag til CO₂-utslippene, men utgjør i denne sammenhengen relativt lite. Samlet sparer vi altså klimaet for betydelige utslipp.

Hver ansatt reduserer CO₂-utslippene med 559 tonn. Hvert tonn innsamlet avfall reduserer utslippene med 584 kg CO₂

Når vi trekker våre egne utslipp fra vårt bidrag til reduserte utslipp, får vi en netto effekt som er vårt direkte bidrag til miljøet.

96 % av alt avfall gikk til gjenvinning

- Direkte gjenbruk
- Materialgjenvinning
- Energigjenvinning
- Deponi

Mellomlagring 0,3 % på Heggstadmoen er ikke med i diagrammet.

Innhold

Vi henter ikke søppel, vi samler råstoff.....	side 2
Sammendrag med hovedkonklusjoner.....	side 3
Trondheim Renholdsverk er den administrative enheten.....	side 4
Vår miljøpolitikk.....	side 5
I 2008 samlet vi inn over 151.000 tonn råstoff.....	side 6
96 prosent av alt som ble samlet inn, gikk til gjenvinning.....	side 6
Slik behandlet vi avfallet i 2008.....	side 7
Vårt bidrag til reduserte CO ₂ -utslipp.....	side 8
Våre CO ₂ -utslipp.....	side 9
Nettoregnskapet.....	side 9
Spesifikke verdier.....	side 9
Slik gjenvinnes avfall.....	side 10
Avfall på avveier.....	side 11
Våre medspillere i arbeidet for et bedre miljø.....	side 13
Informasjon i arbeidet for et bedre miljø.....	side 14
Verdiprosessen i Trondheim Renholdsverk.....	side 15

Samlede CO₂- resultater

CO ₂ -utslipp fra konsernets egen virksomhet	-2 242 tonn CO ₂
CO ₂ -utslipp fra energigjenvinning	-13 798 tonn CO ₂
CO ₂ -besparelse energigjenvinning	18 628 tonn CO ₂
CO ₂ -besparelse materialgjenvinning	85 760 tonn CO ₂
Sum CO₂-besparelse	88 348 tonn CO₂

Spesifikke verdier

CO₂-utslipp fra egen virksomhet per tonn avfall: 14,8 kg

Netto CO₂-besparelse per tonn avfall: 584 kg

Netto CO₂-besparelse per ansatt: 559 tonn

Trondheim Renholdsverk er den administrative enheten. Det er Renholdsverket og Retura TRV som utfører arbeidet.

Trondheim Renholdsverk AS er morselskap i konsernet, med Renholdsverket AS og Retura TRV AS som datterselskaper. Disse utfører renovasjons-tjenestene i Trondheim kommune.

Alle tjenester som kommunens innbyggere og næringsliv møter i forbindelse med avfallsinnsamling og gjenvinning utføres av datterselskapene Renholdsverket og Retura TRV. Kjerneaktiviteten er innsamling, transport, mottak og sortering av avfall. I tillegg leveres vedlikeholdstjenester for renovasjonskjøretøyer.

Trondheim Renholdsverk har ansvar for fellesfunksjonene

Trondheim Renholdsverk er heleid av Trondheim kommune og har ansvaret for de administrative fellesfunksjoner som økonomi, personal, eierskap og drift av bygninger og anlegg, IT, vaskeri, HMS og kvalitetssystem.

Trondheim Renholdsverk og datterselskapene holder til i Trondheim, på Tempe og på Heggstadmoen.

Renholdsverket AS

Renholdsverket utfører innsamling og transport av husholdningsavfall, mottak, emballering og forsending av farlig avfall på vegne av Trondheim kommune. Tjenestene omfatter husholdningsavfall fra kommunens innbyggere og hytteeiere, samt avfall fra kommunens egen drift. Renholdsverket drifter gjenvinningsstasjon, returpunkter og annen infrastruktur for husholdningsavfallet.

Retura TRV AS

Retura TRV driver kommersiell produksjon og salg av avfallstjenester. Retura TRVs tjenester retter seg i første rekke mot næringsliv og offentlig sektor i konkurranse med andre, kommersielle renovasjonsselskap.

Private forbrukere benytter Retura TRV fortrinnsvis som utleier av avfallscontainere. Virksomheten omfatter transport/innsamling av alle typer avfall til selskapets egne håndterings- og behandlingsanlegg.

Retura TRV har franchiseavtale med det landsdekkende kjedesamarbeidet Retura Norge AS, hvor Retura TRV også er medeier.

Selskap	Omsetning 2008 (1000 kr)	Antall ansatte 2008	Antall årsverk 2008
Trondheim Renholdsverk AS	30 849	13	13
Renholdsverket AS	116 939	77	75
Retura TRV AS	136 107	68	68
Samlet konsern	248 645	158	156

Vår miljøpolitikk

Hovedoppgaven til Trondheim Renholdsverk er å sørge for at mest mulig avfall blir samlet inn og benyttet til gjenbruk, som råstoff til nye materialer eller omdannet til energi. Ett av våre viktigste fundament er at virksomheten foregår i tråd med de strengeste kvalitets- og miljøbestemmelsene, så vel nasjonalt som internasjonalt.

Fra kontroll til styring

I de siste årene har vi videreutviklet vårt interne kontrollsystem til et styringssystem som ivaretar helse, miljø, sikkerhet og kvalitet i det daglige arbeidet. For å sikre at kravene holdes høye, er styringssystemet sertifisert iht. kravene til kvalitet og ytre miljø i NS-EN ISO 9001 og NS-EN ISO 14001.

Systemet sørger for at det finnes klare retningslinjer for hvordan arbeidet skal utføres i forhold til kunder og ansatte, og for at disse retningslinjene forbedres og overholdes. Dette kontrolleres årlig av Teknologisk Institutt.

Ledelsessystemet dekker både morselskapet og datterselskapene, Renholdsverket og Retura TRV.

Vår HMS-og kvalitetserklæring

Konsernet Trondheim Renholdsverk skal til enhver tid oppfylle alle krav og forventninger gitt i lovverk, tillatelser og inngåtte avtaler.

Vår virksomhet skal levere miljø- og kvalitetsriktige produkter og tjenester til en markedsdyktig pris, uten at helse, miljø eller sikkerhet til våre ansatte og omgivelser forringes. Dette skal sikres gjennom et kontinuerlig forbedringsarbeid som:

- Integreres i linjens ansvar
- Ivaretar kundens behov
- Sprer kunnskap
- Involverer de ansatte
- Stiller krav til konkret resultat

For å oppnå dette skal det arbeides systematisk ved hjelp av styringssystemer. Sammen med konsernets fleksibilitet, kvalitet og medarbeidernes høye kompetanse skal det medføre at konsernet er Midt-Norges foretrukne leverandør av tjenester innen avfallshåndtering.

Renholdsverkets miljøstrategi

Renholdsverket utarbeidet i 2008 en ny miljøstrategi hvor blant annet følgende ble fastslått:

Renholdsverket skal gjøre det enkelt for abonnentene å bidra til utstrakt avfallsgjenvinning på høyt nivå. Dette gjøres gjennom et godt oppsamlingstilbud for sorterte fraksjoner, et egnet informasjonssystem, samt velfungerende kanaler for gjenstander til ombruk.

Retura-gruppens miljøpolitikk

Som medeier og franchisetaker i Retura Norge, er deres visjon og miljøpolitikk viktig for oss. Den slår blant annet fast:

- Retura skal bidra til et miljø i balanse
- Returas tjenester skal redusere kundenes ressursbruk og miljøbelastningen på samfunnet
- Retura skal representere en bransje og virksomhet hvor miljø og miljøspørsmål står i sentrum, og påvirke både konsekvenser og holdninger innenfor miljøaspekter

Denne miljøpolitikken harmonerer godt med Trondheim Renholdsverks egen politikk.

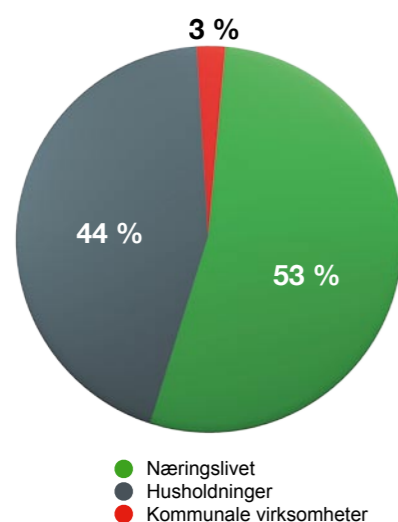
Gjennomgang av våre utslipp og tillatelser

I 2008 ble konsernets tillatelser etter forurensningsloven gjennomgått og fornyet. Renholdsverket har én tillatelse til drift av gjenvinningsstasjon med mottaks- og sorteringsanlegg for husholdningsavfall. Retura TRV har to tillatelser, én for omlastning, sortering og mellomlagring av avfall og én for sortering av bunnaske på Heggstadmoen.

I 2008 samlet vi inn over 151.000 tonn råstoff

Husholdningene bidro med 44 prosent av råstoffet vårt i 2008, de kommunale virksomhetene med nær 3 prosent og næringslivet med 53 prosent, totalt 151.177 tonn. God avfallshåndtering gjør at vi har spart miljøet for nær 90.000 tonn CO₂-utslipp.

Kilder for råstoff

Gjenvinning bidrar til å redusere behovet for produksjon med "ferske råvarer" når avfall benyttes som råstoff til nye produkter.

Avfall som gjenvinnes gir store miljøgevinster

Riktig avfallshåndtering er et viktig bidrag til et bedre miljø. Ved å ta hånd om avfallet og gjenvinne det, kan vi:

- hindre dannelse av klimagasser fra avfall som brytes ned
- skape god ressursutnyttelse i samfunnet ved at varer og stoffer brukes flere ganger, og behovet for å lage nye materialer og varer blir mindre
- redusere forurensning av vann, jord og luft, samt begrense klimagassutslipp
- beskytte mennesker og dyr mot smittsomme sykdommer, forgiftninger og hormonelle forstyrrelser i kroppen
- holde nærmiljøet rent og ryddig
- beskytte lokale økosystemer mot overetablering av dyrearter som beiter på avfall (rev, kråke mv) og utkonkurrerer andre arter som hører naturlig hjemme i området

Slik behandlet vi avfallet i 2008

Avfall samlet inn fra husholdninger, næringsliv og kommunal virksomhet 2008

Avfallsfraksjon	Mengde (tonn)	Gjenvinningsnivå
Møbler og gjenstander	96	Gjenbrukes direkte
Tekstiler	401	Gjenbrukes direkte
EE-varer (elektriske og elektroniske produkter)	12	Gjenbrukes direkte
Papir og papp	47 636	Materialgjenvinnes
Plast/-emballasje	5 201	Materialgjenvinnes
Glass- og metallemballasje	2 016	Materialgjenvinnes
Isopor	63	Materialgjenvinnes
Trevirke	7 414	Materialgjenvinnes
Metaller	2 946	Materialgjenvinnes
Hageavfall	6 000	Materialgjenvinnes
Tekstiler	40	Materialgjenvinnes
Restavfall til sortering	18 710	Energigjenvinnes
Restavfall	52 860	Energigjenvinnes
Tekstiler	60	Energigjenvinnes
Risikoavfall (smittefarlig), sprøyter og diverse	236	Energigjenvinnes
Impregnerte trematerialer (farlig avfall)	498	Energi/særskilt behandling
EE-avfall (elektrisk og elektronisk avfall)	1 593	Materialgjenvinnes/særskilt behandling
PCB-holdinge vindusruter	9	Material/særskilt behandling
Batterier	10	Material/særskilt behandling/deponi
Eternitt og asbest	637	Deponeres
Avfall til deponi	4 739	Deponeres
Sum avfall	151 177	

96 prosent av alt som ble samlet inn, gikk til gjenvinning

Av de 151.177 tonn vi samlet inn i 2008, gikk 48 prosent til materialgjenvinning og 48 prosent til energigjenvinning. Avfallet som går til energigjenvinning (fjernvarme) kan ikke utnyttes 100 prosent på grunn av forbrenningsovnens virkningsgrad. Dette gir en netto gjenvinningseffekt på totalt 90 prosent. Under 4 prosent gikk til deponi.

Disponering av avfall hos Trondheim Renholdsverk 2008

Gjenvinningsnivåer – fordeling Trondheim Renholdsverk 2008	Andel disponert	Mengde (tonn)	Bidrag gjenvinningsgrad
Til direkte gjenbruk:	0,4 %	509	0,4 %
Til materialgjenvinning:	48,2 %	72 918	48,2 %
Til energigjenvinning *):	47,5 %	71 866	41,3 %
Til deponi:	3,6 %	5 376	0 %
Mellomlagring:	0,3 %	508	< 0,3 %
Sum disponert	100,0 %	151 177	90,2 %

*) Gjenvinningsgrad ved forbrenning tar hensyn til forbrenningsovnens virkningsgrad og avsetning for energien.

Vårt bidrag til reduserte CO₂-utslipp

Tabellen nedenfor viser at det er papir som gir oss de aller største CO₂-besparelsene. Dette skyldes i stor grad høy tonnasje. Dernest gir også plast høye CO₂-besparelser. Per tonn innsamlet avfall er det aluminium som gir desidert størst besparelser av CO₂. Uttak av bunnaske fra forbrenningsanlegget, som er igangsatt av Retura TRV i 2009, vil øke innsamlingen av aluminium og er derfor et svært godt miljøtiltak.

CO₂-besparelse fra avfallsbehandling

	Mengde avfall (tonn)	CO ₂ -besparelse (tonn CO ₂)
Restavfall	71 570	18 551
Farlig avfall	296	77
CO ₂ -utslipp - fossil andel av avfallet		-13 798
Papir	42 314	63 471
Papp	5 322	7 983
Plast	5 264	10 002
Glass	1 815	1 089
Metall, Fe (jern)	175	193
Metall, Al (aluminium)	26	262
Metaller	2 946	3 241
Hageavfall	6 000	-480
Møbler, tekstiler og el-varer til direkte gjenbruk	509	-
Tekstiler til materialgjenvinning	40	-
EE-avfall	1 593	-
Farlig avfall	517	-
Trevirke	7 414	-
Deponering	5 376	-
Sum	151 177	90 591

Som det fremgår av tabellen, har vi ikke hatt grunnlag for å regne ut CO₂-besparelsene fra varer til gjenbruk, trevirke, EE-avfall og farlig avfall. Dette er fraksjoner som ville gitt et positivt bidrag i klimaregnskapet. Avfall til deponi gir trolig noe CO₂-utslipp da det må påregnes at avfallet ikke er 100 % fritt for nedbrytbart materiale.

Våre CO₂-utslipp

Våre innsatsfaktorer – spesifikt forbruk

Trondheim Renholdsverks egen virksomhet medfører en viss klima- og miljøbelastning. Tabellen viser vårt forbruk og den belastningen dette medfører. Dette utslippet medregnes i netto regnskapet. I tillegg har Trondheim Renholdsverk brukt 2 tonn papir og vannforbruket var 45.290 m³. Miljøeffekter fra tjenestereiser er ikke registrert i perioden og er derfor ikke tatt med i regnskapet.

Trondheim Renholdsverks forbruk og utslipp

I løpet av de siste 3 årene er gjennomsnittsalderen for våre kjøretøy redusert fra 9 til 4,4 år og det er innkjøpt to hybridbiler. All diesel inneholder 5 prosent biodiesel. Til sammen gir dette reduksjoner i CO₂-utslippene fra transporten.

	Direkte forbruk	CO ₂ -utslipp (tonn CO ₂)
Energi		
Elforbruk	1 140 MWh	123
Fjernvarmeforbruk	490 MWh	53
Dieselforbruk (innblandet 5 % biodiesel)	787 852 liter	2 066
Sum		2 242

Nettoregnskapet

Ett tonn innsamlet avfall sparer miljøet for 584 kg CO₂-utslipp

I tabellen under er tall for CO₂-utslipp og CO₂-besparelse sammenstilt. Tabellen viser en netto CO₂-besparelse på 88.348 tonn for hele året 2008. Dette utgjør en netto besparelse på 584 kg CO₂ per mottatt tonn avfall eller 559 tonn CO₂ per ansatt.

Samlede CO₂- resultater

CO ₂ -utslipp fra konsernets egen virksomhet	-2 242 tonn CO ₂
CO ₂ -utslipp fra energigjenvinning	-13 798 tonn CO ₂
CO ₂ -besparelse energigjenvinning	18 628 tonn CO ₂
CO ₂ -besparelse materialgjenvinning	85 760 tonn CO ₂
Sum CO₂-besparelse	88 348 tonn CO₂

Spesifikke verdier

CO₂-utslipp fra egen virksomhet per tonn avfall: 14,8 kg

Netto CO₂-besparelse per tonn avfall: 584 kg

Netto CO₂-besparelse per ansatt: 559 tonn

Slik gjenvinnes avfall

Papp og papir

Papp og papir blir til nytt papir, ny papp, avispapir, tørkepapir, toalettpapir, melkekartonger, eggkartong med mer.

Plast

Plast blir til fleecegensere, kontorstoler, liggeunderlag, plastbøtter med mer.

Glass og metall

Glass og metall blir til isolasjonsmaterialer, nytt glass, aluminiumsfelger, sykler, metallemballasje.

Restavfall

Restavfall blir til fjernvarme tilsvarende ca 25.000 husstander. En stor del av avfallet kommer fra Trondheim Renholdsverk.

Farlig avfall/EE-avfall

Farlig avfall og EE-avfall brukes hovedsakelig til nytt metall og plastmaterialer. Kretskort i gamle PCer inneholder blant annet gull som blir til nye smykker.

Deponi

Under 4 prosent av avfallet fra 2008 ble gravd ned i jorda. Til sammenlikning gikk størstedelen av avfallet til deponi på 80-tallet.

Avfall på avveier

Kasserte hvitevarer, tv-skjermer og datamaskiner inneholder metaller som kobber, stål, aluminium og gull. Slike varer inneholder også elementer av farlig avfall. Med andre ord er EE-avfall verdifullt råstoff for videre gjenvinning og en kilde til alvorlig forurensning om det kommer på avveier.

Innbrudd og tyverier på Heggstadmoen har vært et økende problem over flere år. Dette på tross av at avfallet har blitt stadig bedre sikret ved hjelp av gjerde, låste containere og vakthold. Vi har opplevd at containere blir brutt opp og at EE-avfall fraktes bort i biler. Trondheim Renholdsverk har fått bekreftet at tyveri av EE-avfall er et stort miljøproblem som det er viktig å få bukt med, både i Norge og Europa for øvrig. I 2008 besluttet vi å øke ressursene til vakthold betydelig for å sikre avfallet ytterligere. Vi inngikk også samarbeid med Statens Forurensningstilsyn og politiet.

Organisert miljøkriminalitet

I løpet av de fire første nettene viste vaktsselskapet bort nær 70 personer fra anlegget. Deretter gikk antall bortviste personer gradvis og raskt nedover. Nå, ett år etter, bortviser vaktsselskapet 3-4 personer per uke.

Mye tyder på at det var organisert kriminalitet som lå bak, og at avfall gikk til u-land der metallene ble hentet ut og solgt. Vi har grunn til tro at avfall ble smeltet om over åpen flamme, en type gjenvinning som er til stor skade for mennesker og miljø.

Vaktsselskapet avslørte et depot av EE-avfall hvor avfall fra blant annet Trondheim Renholdsverk ble lagret. Vekterne kom også i kontakt med et transportfirma som fraktet avfallet til Tyskland, for videre frakt til Nigeria. Vi har grunn til å tro at oppmerksomhet fra vaktsselskapet og politiet bidro til at transportøren trakk seg fra oppdraget, samt at det ureglementerte depotet med EE-avfall ble nedlagt. Trondheim Renholdsverk har brukt over en halv million på økt vakthold i 2008. Dette er et viktig miljøtiltak for konsernet som har gitt høy effekt.

Våre medspillere i arbeidet for et bedre miljø

Vi kan aldri drive miljøforbedring i et vakuum. Allianser med andre aktører må til, innenfor grensene av Trondheim Renholdsverk og datterselskapenes mandat.

Vår egen skole er Grønn skole

Våre ansatte er våre fremste ambassadører. Deres bidrag og kompetanse er avgjørende for om Trondheim Renholdsverk skal kunne kalles en ledende miljøbedrift og nå sine miljømål. Som et ledd i denne opplæringen har vi et internt opplæringsprogram vi kaller Grønn skole.

Grønn skole har hatt stort fokus på helse, miljø og sikkerhet. Det er viktig at arbeidstakerne lærer om sine rettigheter og plikter i konsernet. I tillegg er det en gjennomgang av lovverket bedriften styres av, hvor forurensningsloven og avfallsforskriften står sentralt.

De fleste ansatte i konsernet har gjennomgått Grønn skole. Siden vi stadig tar inn nye medarbeidere legger vi opp til å gjenta opplæringsprogrammet to ganger i året. I løpet av 2009 vil pensumet for Grønn skole videreutvikles, og eksternt miljø vil bli vektlagt enda sterkere.

Anskaffelser med miljøhensyn i 2008

Viktigste verktøy ved innkjøp er vår innkjøpspolicy og vår prosedyre for innkjøp og innleie. Ved anskaffelser må leverandøren avgi miljøerklæring. I 2008 er det gjort flere større anskaffelser med bruk av anbud, og der miljøhensyn har vært viktig i beslutningsprosessen.

Eksempelvis har Renholdsverket etter en anbudsprosess inngått rammeavtale for verkstedtjenester. Ved anskaffelsen måtte tilbyderne avgi egenerklæring om intern miljøledelse. Retura TRV ble valgt som leverandør, etter en eksternt beslutningsprosess.

Likeledes er det anskaffet åtte nye kjøretøyer for avfallsinnsamling. I konkurransegrunnlaget stilte vi krav om at bilene skulle ha motor med utslippsklasse EURO IV og være teknisk i stand til å gå på 100 prosent biodiesel. Valgte leverandører ble:

- MAN Last og Buss Trøndelag: 1 kjøretøy (MAN)
- Motortrade AS: 5 kjøretøyer (Mercedes)
- Norsk Scania Trøndelag AS: 2 kjøretøyer (Scania)

Leverandørstrukturer hos konsernet Trondheim Renholdsverk

Som ledd i arbeidet med miljørapporten har vi gjort en overslagsmessig vurdering av vesentlige produktgrupper der en kan få til miljøforbedringer gjennom krav til og samarbeid med leverandører.

Hos de fleste virksomheter er det slik at en liten andel av selskapets leverandører står for en stor del av leveransene (kalles ofte 80/20-regelen). I et miljøperspektiv er det særlig viktig å følge opp de største leverandørene og de varegrupper de representerer. For datterselskapene er det 3-4 prosent av leverandørene som står for 80 prosent av leveransene.

Miljøstiftelsen Bellona

Trondheim Renholdsverk har innledet et samarbeid med Bellona. Bellona har oppfordret oss til å arbeide videre for utsortering av matavfall til produksjon av biogass. I 2008 har vi utredet økonomiske og miljømessige konsekvenser av biogassproduksjon i samarbeid med Trondheim kommune. Konklusjon skal trekkes i 2009.

Retura Norge AS

Retura TRV har eierandeler og er franchisetaker i Retura Norge. Dette selskapet skal bidra til et miljø i balanse og fremstå som et foregangsfirma på miljø-siden. Merkevarer Retura forplikter!

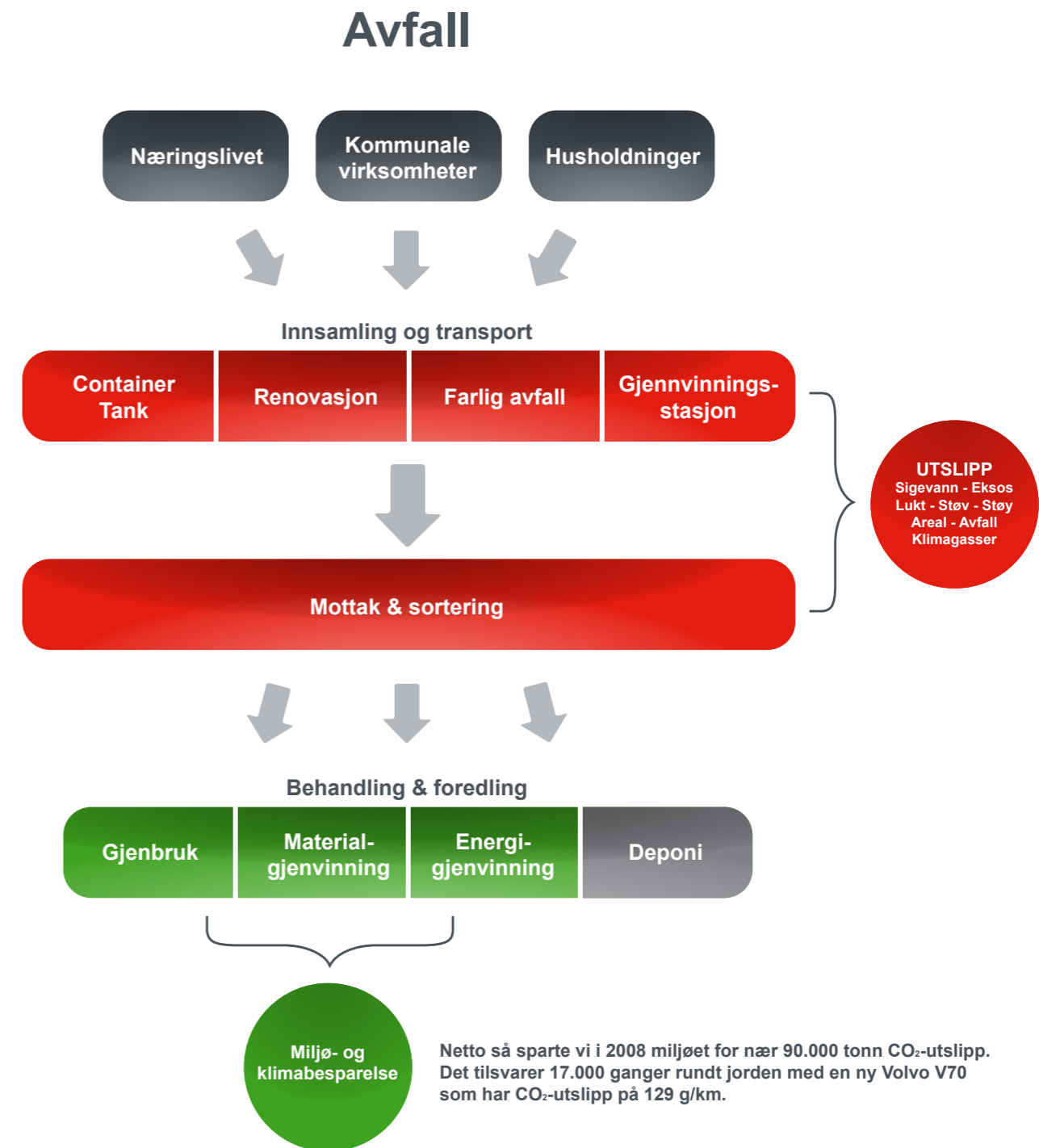
Fretex Midt-Norge AS

Trondheim Renholdsverk har hatt et tett samarbeid med Fretex over flere år på gjenbruk. Fretex hadde også i fjor ansvar for drift av Renholdsverkets gjenbrukstorg ved vår gjenvinningsstasjon. Der tar Fretex imot møbler, gjenstander og tekstiler. Nytt for 2008 er at Fretex også tar imot hvitevarer og brunevarer ved vår stasjon. I tillegg har Fretex tekstilinn-samling ved mange av Renholdsverkets returpunkter. I 2008 økte vi andelen til gjenbruk med omtrent 15 prosent sammenlignet med 2007. Samarbeidet med Fretex har stor betydning for vår miljøsatsing.

Andre viktige samarbeidspartnere på miljø-siden er Trondheim kommune, Avfall Norge og Statens Forurensningstilsyn.

Verdiprosessen i Trondheim Renholdsverk

Informasjon i arbeidet for et bedre miljø

For at Trondheim Renholdsverk skal oppnå høy gjenvinningsgrad og spare samfunnet for mest mulig klimagassutslipp, er informasjon til kundene et høyt prioritert område. I 2008 var tre miljøtemaer i hovedfokus i Renholdsverkets kundemagasin "Råstoff": Plastemballasje, gjenbruk og materialgjenvinning.

– Vårt første kundemagasin ble viet plastemballasje. For å produsere 1 kg plast går det med 2 kg olje og det slippes ut 1 kg CO₂, i følge Grønt Punkt Norge. Det kreves store mengder energi å pumpe opp og behandle råoljen som skal til. Derfor er det viktig for miljøet at mest mulig av plasten gjenvinnes. Målet med magasinet var å øke plastinnsamlingen, samt oppnå bedre renhetsgrad i den utsorterte plasten da det var kritisk mye feilsortering. Dette sier informasjonssjef Tone Pettersen i Renholdsverket.

En informasjonssuksess

– I kundemagasinet og annonser som ble innrykket i samme periode, forklarte vi hvorfor plastgjenvinning var viktig for miljøet og ga enkle huskereglere for sortering av plastavfall, utdyper informasjonssjefen. Samtidig ble det satt inn ressurser for manuell forsoring av plastemballasjen. Renheten i plastinnsamlingen økte fra 70 til 95 prosent, og etter noen måneder kunne ressursene til forsoring halveres.

Motivasjon

Å fremme motivasjon hos kundene for å tenke miljøvennlig er et viktig mål for kundemagasinet. Magasin nummer to i 2008 omhandlet gjenbruk.

– Målet var å vise kundene at brukte gjenstander og klær kan fremstå som elegante, moderne og miljøvennlige, utdyper Pettersen.

I gjenbruksmarkedet er det loven om tilbud og etterspørsel som gjelder. Terskelen for å levere varer til gjenbruk er betydelig lavere enn å handle på bruktmarkedet. Dette ønsket vi å gjøre noe med. Renholdsverket fikk mange positive tilbakemeldinger på dette kundemagasinet.

For å øke graden av materialgjenvinning må kundene kildesortere avfallet i størst mulig grad. I det siste kundemagasinet ble det fokusert på materialgjenvinning, med vekt på at avfall er råstoff til nye produkter.

– Kunden skal vite at kildesortering nytter. I tømmeplanen viste vi også hvordan kundene i praksis kan innrede kjøkkenet med tanke på god kildesortering. Det er på kjøkkenet det starter, sier Tone Pettersen.

Holdningsskapende arbeid

Renholdsverket legger også stor vekt på holdningsskapende arbeid blant barn og unge. Hovedsatsingene i 2008 var tilbud om omvisning for alle 4.-klassinger ved vår gjenvinningsstasjon, samt tilbud om opplæring innen farlig avfall og EE-avfall i Ella Miljøbil. En viktig satsing i 2008 var også kompostering i skoler og barnehager, samt for husholdninger. Nytt for 2008 var informasjonstiltak rettet mot studenter.

– Barn og unge er fremtiden, og en viktig målgruppe for Renholdsverket, avslutter Pettersen.

